פא: מרובה פרק שביעי בבא קמא

אין לך כל שבט ושבט מישראל (ג) גרסינן. ובפ' יש נוחלין (ב"ב דף קכב. ופס) גבי חלוקת העולם (ד) הכא גרסינן אין לך כל אחד ואחד מישראל כן נראה לר"ת: **ונוטל** דמי יינו מתוך **דובשנו של חבירו.** ע"כ מייתי כשעקל בית הבד כרוך עליה דאל"כ ליתא ליה מהפקירא קזקינא כדאמר לקמן בפרק בתרא (דף קטו:) ומ"ת ואמאי נוטל דמי יינו הא אמר לקמן בפרק בתרא (שם) דאין לו אלא שכרו ומצי' למימר דהך דר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה פליג כדאמר בסמוך ביחידאה לא קאמר וכן משמע בתוספתא (ה) דבתר הך דלא יקון קתני הך אבל אין נראה דלמה יטול דמי יינו הלא יכול לומר אני הייתי דוחק ומגיל כיון

ולא ממקום שהוא רואה את החמה שנאמר [1]וממגד תבואות שמש: ומעין היוצא תחילה בני העיר מסתפקין ממנו אמר רבה בר רב הונא ונותן לו דמים ולית הלכתא כוותיה: ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרום קלע ויעמיד את הספינה [א] אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות ת"ר (ו)בראשונה התנו שבטים זה עם זה שלא יפרום קליעה ויעמיד את הספינה אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות תנו רבנן ימה של טבריא בחלקו של נפתלי היתה ולא עוד אלא שנטל מלא חבל חרם בדרומה לקיים מה שנאמר [2]ים ודרום ירשה תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר תלושין שבהרים בחזקת כל השבטים הן עומדים ומחוברים בחזקת אותו השבט (ז)ואין לך כל שבט ושבט מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק שנאמר [3]פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר בשפלה ובנגב ובחוף הים וגו' וכן אתה מוצא בכנענים ובפריזים (ח) ובאמוריים שלפניהם שנאמר ואל כל שכניו אלמא שכניו הכי הוו: ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה שהיא מלאה כרכום אמר רב אחא בר יעקב [4]לא נצרכה אלא ליטול הימנו צרור אמר רב חסדא [5]ואפילו בשבת מר זוטרא חסידא שקיל ומהדר וא"ל לשמעיה (ט)(למחר) זיל שירקיה: (ז)ומהלכין בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שניה אמר רב פפא [6]והאי דידן אפילו טל קשי לה: ומסלקין לצידי הדרכים מפני יתידות הדרכים שמואל ורב יהודה הוו שקלי ואזלי באורחא הוה מסתלק שמואל לצידי הדרכים א"ל רב יהודה תנאין שהתנה יהושע אפילו בבבל א"ל שאני אומר [7]אפילו בחוצה לארץ רבי ורבי חייא הוו שקלי ואזלי באורחא אסתלקו לצידי הדרכים הוה קא מפסיע ואזיל ר' יהודה בן קנוסא קמייהו א"ל רבי לרבי חייא מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו א"ל ר' חייא שמא ר' יהודה בן קנוסא תלמידי הוא וכל מעשיו לשם שמים כי מטו לגביה חזייה א"ל אי לאו יהודה בן קנוסא את גזרתינהו לשקך בגיזרא דפרזלא: (ח)התועה בין הכרמים מפסיג ויורד מפסיג ועולה: ת"ר (ט)הרואה חבירו תועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שמעלהו לעיר או לדרך וכן הוא שתועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שיעלה לעיר או לדרך מאי וכן מהו דתימא חבירו הוא דידע להיכא מסלק דניפסוג אבל הוא דלא ידע להיכא קא סליק לא ניפסוג נהדריה נהדר בי מיצרי קמ"ל הא [8]דאורייתא הוא דתניא (י)השבת גופו מניין ת"ל [4]והשבותו דאורייתא הוא דקאי בי מיצרי אתא הוא תקין דמפסיג ועולה מפסיג ויורד: ומת מצוה קנה מקומו: ורמינהי (יא)המוצא מת מוטל באיסרטיא מפנהו לימין איסרטיא או לשמאל איסרטיא שדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה בור שדה ניר ושדה זרע מפנהו לשדה ניר היו שתיהן בורות שתיהן נירות שתיהן זרועות מפנהו למקום שירצה אמר רב ביבי [9]במוטל על המיצר מתוך שניתן לפנותו מפנהו לכל מקום שירצה אמרי עשרה הני חד סרי הויין [10]מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה כדתניא הרי שכלו פירותיו מן השדה ואינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו מה הבריות אומרות עליו מה הנאה יש לפלוני ומה הבריות מזיקות לו עליו הכתוב אומר (יב)מהיות טוב אל תקרי רע ומי כתיב מהיות טוב אל תקרי רע אין כתיב כי האי גוונא [5]אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות ·ותו ליכא והא איכא דרבי יהודה (יג)דתניא רבי יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ והא איכא דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה (יד)דתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר תנאי ב"ד הוא שיהא זה יורד לתוך שדה חבירו וקוצץ שוכו של חבירו להציל נחיל שלו ונותן לו דמי שוכו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה שופך יינו ומציל דובשנו של חבירו ונוטל דמי יינו מתוך דובשנו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה מפרק את עציו וטוען פשתנו של חבירו ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של חבירו שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ [5]ביחידאי לא קאמרינן והא ולא ממקום שהוא רואה את החמה שנאמר [1]וממגד תבואות שמש: ומעין היוצא תחילה בני העיר מסתפקין ממנו אמר רבה בר רב הונא ונותן לו דמים ולית הלכתא כוותיה: ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרום קלע ויעמיד את הספינה [א] אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות ת"ר (ו)בראשונה התנו שבטים זה עם זה שלא יפרום קליעה ויעמיד את הספינה אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות תנו רבנן ימה של טבריא בחלקו

[1] ומגד תבואות שמש. ומעין היוצא תחילה בני העיר מסתפקין ממנו אמר רבה בר רב הונא ונותן לו דמים ולית הלכתא כוותיה: ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרום קלע ויעמיד את הספינה [א] אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות ת"ר (ו)בראשונה התנו שבטים זה עם זה שלא יפרום קליעה ויעמיד את הספינה אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות תנו רבנן ימה של טבריא בחלקו של נפתלי היתה ולא עוד אלא שנטל מלא חבל חרם בדרומה לקיים מה שנאמר [2]ים ודרום ירשה תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר תלושין שבהרים בחזקת כל השבטים הן עומדים ומחוברים בחזקת אותו השבט (ז)ואין לך כל שבט ושבט מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק שנאמר [3]פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר בשפלה ובנגב ובחוף הים וגו' וכן אתה מוצא בכנענים ובפריזים (ח) ובאמוריים שלפניהם שנאמר ואל כל שכניו אלמא שכניו הכי הוו: ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה שהיא מלאה כרכום אמר רב אחא בר יעקב [4]לא נצרכה אלא ליטול הימנו צרור אמר רב חסדא [5]ואפילו בשבת מר זוטרא חסידא שקיל ומהדר וא"ל לשמעיה (ט)(למחר) זיל שירקיה: (ז)ומהלכין בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שניה אמר רב פפא [6]והאי דידן אפילו טל קשי לה: ומסלקין לצידי הדרכים מפני יתידות הדרכים שמואל ורב יהודה הוו שקלי ואזלי באורחא הוה מסתלק שמואל לצידי הדרכים א"ל רב יהודה תנאין שהתנה יהושע אפילו בבבל א"ל שאני אומר [7]אפילו בחוצה לארץ רבי ורבי חייא הוו שקלי ואזלי באורחא אסתלקו לצידי הדרכים הוה קא מפסיע ואזיל ר' יהודה בן קנוסא קמייהו א"ל רבי לרבי חייא מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו א"ל ר' חייא שמא ר' יהודה בן קנוסא תלמידי הוא וכל מעשיו לשם שמים כי מטו לגביה חזייה א"ל אי לאו יהודה בן קנוסא את גזרתינהו לשקך בגיזרא דפרזלא: (ח)התועה בין הכרמים מפסיג ויורד מפסיג ועולה: ת"ר (ט)הרואה חבירו תועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שמעלהו לעיר או לדרך וכן הוא שתועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שיעלה לעיר או לדרך מאי וכן מהו דתימא חבירו הוא דידע להיכא מסלק דניפסוג אבל הוא דלא ידע להיכא קא סליק לא ניפסוג נהדריה נהדר בי מיצרי קמ"ל הא [8]דאורייתא הוא דתניא (י)השבת גופו מניין ת"ל [4]והשבותו דאורייתא הוא דקאי בי מיצרי אתא הוא תקין דמפסיג ועולה מפסיג ויורד: ומת מצוה קנה מקומו: ורמינהי (יא)המוצא מת מוטל באיסרטיא מפנהו לימין איסרטיא או לשמאל איסרטיא שדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה בור שדה ניר ושדה זרע מפנהו לשדה ניר היו שתיהן בורות שתיהן נירות שתיהן זרועות מפנהו למקום שירצה אמר רב ביבי [9]במוטל על המיצר מתוך שניתן לפנותו מפנהו לכל מקום שירצה אמרי עשרה הני חד סרי הויין [10]מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה כדתניא הרי שכלו פירותיו מן השדה ואינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו מה הבריות אומרות עליו מה הנאה יש לפלוני ומה הבריות מזיקות לו עליו הכתוב אומר (יב)מהיות טוב אל תקרי רע ומי כתיב מהיות טוב אל תקרי רע אין כתיב כי האי גוונא [5]אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות ·ותו ליכא והא איכא דרבי יהודה (יג)דתניא רבי יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ והא איכא דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה (יד)דתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר תנאי ב"ד הוא שיהא זה יורד לתוך שדה חבירו וקוצץ שוכו של חבירו להציל נחיל שלו ונותן לו דמי שוכו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה שופך יינו ומציל דובשנו של חבירו ונוטל דמי יינו מתוך דובשנו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה מפרק את עציו וטוען פשתנו של חבירו ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של חבירו שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ [5]ביחידאי לא קאמרינן והא ואפילו אחד רואהו תועה חייב להחזירו, דתנו רבנן הרואה את חבירו שתועה בין הכרמים מפסג ועולה וכול'. ותניא השבת גופו מנין תלמ' לומ' והשבותו לו. ופרקינן דאוריתא בי מצרי, אתא יהושע ותקין מפסג ועולה באמצע הכרם. **(ומה) [ומת] מצוה קונה מקומו.** ואקשינן, הא המוצא מת מוטל מפנהו לימין איסטרטא או לשמאל איסטרטא, שדה בור (ושדו) [ושדה] ניר מפנהו לשדה בור וכול'. ואוקימנה במוטל על המצר, דכיון שניתן לפנותו מפנהו לאיזה מקום שירצה, אבל זולתי זה מת מצוה קונה מקומו. **ואקשינן,** וליכא תקנות יהושע אלא אלו העשרה בלבד והא איכא דהוצאת זבלין, ב' קוצץ סוכה של חבירו להציל נחילו, שלשה ששופך יינו ומציל דבש חבירו, ארבעה שמפרק עציו ונוטל. ואוקמינן, הני ביחידאי,

[2] ים ודרום ירשה. **מלא חבל חרם בדרום.** פי' חבל של רשת. **מר זוטרא חסידא שקל ואמר ליה לשמעיה זיל שרקיה,** כולן ענין טיחה וסתימה. **אי לאו יהודה בן נקוסא את גזרית לשקך בגזירא דפרזלא.** פי' הייתי מקשה לך עד שהייתי משבר שוקך. ויש מפרשים כלי ברזל ממש כענין ובמגזרות הברזל. **מהלכין בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שנייה.** פי' שבילין שהן רשות לבני אדם, כלומר אינן מופקרין לרבים אלא יש להן בעלין. אמר רב פפא השבילין שלנו אפי' טלא קשי ליה ומשימה חלקלקות וכל שכן מטר. ויש אומ' מלשון ויפקדם בטלאים. **ומסתלקין לצידי הדרכים מפני יתדות הדרכים.** פיר' כגון השדות הסמוכות לדרך הרבים אם יתרבו בדרך יתדות הדרכים, שהן גץ יווני כדתנן במקוות פרק ט' וגץ

[3] פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר בשפלה ובנגב ובחוף הים וגו'. **מפסא ואזיל.** מיתב ליתב פסיעות גסות ולא היה רוצה להסתלק אל מצר השדה: **גדולתו.** שהוא מראה לנו שהוא ירא שמים מאד ואינו חושש לתנאי שהתנה יהושע ומחזי כיוהרא: **בגיזרא דפרזלא.** כלומר גדוי: **מאי וכו'.** פשיטא מאי שנא איהו מחבריה: **והשבותו.** את גופו משמע שאם טעה חבירך אתה צריך להעלותו לדרך: **דאורייתא כי מצרי.** יקיף שביבות מצרי הכרמים ולא יעבור בתוכם ויפסידם: **איסרטיא.** רה"ר ט"ז אמה: **שדה בור.** מכאן לאיסרטיא ושדה ניר מכאן מפנהו לשדה בור. ניר חרוש ולא זרוע: **מפנהו.** אלמא לא קנה מקומו דאי קנה מקומו מצי בעל השדה של ימין ושל שמאל לעכוביה: **על המילר.** מוטל ברוחב הדרך ועוברין ומאהילין עליו עושי טהרות ומטמאות: **כל שלשים יום.** שלשים יום רשאי להניחו שם: **דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה.** בפרק הגוזל בתרא [לקמן קיד:]: **נחיל.** של דבורים שהלכו לשדה חבירו ונתיישבו על שוכתה של אילן ואם יטול אחד אחד הן פורחות ואובדות מאחר שנתנו עיניהן באותה שוכה לפיכך קוצץ ונותן לו דמיה: **ומציל דובשנו.** זה בא בכדו של יין וזה בא בכדו של דבש ונסדקה חבית של דבש וכן זה בא בחבילת פשתן על חמורו וזה בא בחבילת עצים ומת חמורו של בעל פשתן יפרק זה את עציו וטוענו: דר' יהודה ודרבי ישמעאל יחידאי מיגיהו וברייתא דעשרה תנאים קתמא היא: והא

[4] לא נצרכה אלא ליטול הימנו צרור. **מלא חבל חרם בדרום.** פי' חבל של רשת. **מר זוטרא חסידא שקל ואמר ליה לשמעיה זיל שרקיה,** כולן ענין טיחה וסתימה. **אי לאו יהודה בן נקוסא את גזרית לשקך בגזירא דפרזלא.** פי' הייתי מקשה לך עד שהייתי משבר שוקך. ויש מפרשים כלי ברזל ממש כענין ובמגזרות הברזל. **מהלכין בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שנייה.** פי' שבילין שהן רשות לבני אדם, כלומר אינן מופקרין לרבים אלא יש להן בעלין. אמר רב פפא השבילין שלנו אפי' טלא קשי ליה ומשימה חלקלקות וכל שכן מטר. ויש אומ' מלשון ויפקדם בטלאים. **ומסתלקין לצידי הדרכים מפני יתדות הדרכים.** פיר' כגון השדות הסמוכות לדרך הרבים אם יתרבו בדרך יתדות הדרכים, שהן גץ יווני כדתנן במקוות פרק ט' וגץ

קנג א מיי' פ"ה מהל' מקי ממון הלכה ג סימן ז סמג עשין סו טוש"מ סימן רעד:

קנד ב (מיי' פ"ח מהל' שכנים הלכה ג ופ"ב) סמג לאוין סה טוש"ע ח"מ סימן שיב סעיף ג:

קנה ג מיי' פ"ה מהל' מקי ממון הלכה ו סמג עשין סו טור ח"מ סימן רעד:

קנו ד מיי' שם הלכה ה סמג שם טור ח"מ שם:

קנז ה מיי' שם הלכה ג סימן ח:

קנח ו מיי' פ"ח מהל' רוצח הל' יג סמג לאוין קסה טוש"ע ח"מ סימן תכו:

קנט ז ח מיי' פ"ח מהלכות טומאת מת הלכה ז ופ"ה מהל' מקי ממון הל' ג סי' י טוש"ע י"ד סימן שסד סעי' ג וטוש"מ סי' רעד:

קס ט מיי' פ"ה מהל' מקי ממון הלכה ד סמג עשין סו טוש"מ סימן רעד:

י כ כל זה איתא ברב אלפס ב"ק פ"י דף מד ע"ב:

לעזי רש"י

כנפיינ"ה [קנפני"א]. ערבה, מרחב, שדות.

מוסף רש"י

מלא חבל חרם. לפרוס חרמים ומכמורות (דברים לג כג). **השבת** גופו מניין. כגון נטבע בנהר, מניין שאתה מצווה על השבתו, ת"ל והשבותו. קלא יתיל הוא למדרש הסב את גופו לעצמו (סנהדרין עג.). **באיסרטיא.** דרך כנוסה (ערובין יז:). **מפנהו.** ואי סלקא דעתך קנה מקומו היכי מצי למסקליה מהתם (שם). **במוטל על המיצר.** שמוסכם בכוחם הדרך ממילר למילר, מתוך שניתן לפנותו. שניתן רשות לפנותו מפני כהמיס ועוסי טהרות שלא יתהלו עליו, מפניהם לכל רוח שילכו (שם). **וצוברו כל שלשים.** כל שלשים יום רשאי להניחו שם (לעיל ל.) משלשים לשלשים מחר ולוברו כדי שיהא נישף יפה (ב"מ קיח:). **שיהא זה שופך יינו.** נמתני' הוא, זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה חבית של דבש (לקמן קיד:). **וטוען פשתנו.** אם מת חמור חבירו הטעון פשתן בדרך וחמורו של זה טעון עצים (שם).

רבינו חננאל

ומחכין בימא של טבריא. פי' שהיו כל השבטים צדין מימא של טבריא בחכין, כדכתיב כל משליכי ביאור חכה, אבל

תורה אור השלם

1. וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים:
דברים לג יד
2. וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן וּמְלֵא בְּרָכָה יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה:
דברים לג כג
3. פְּנוּ וְסָעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל כָּל שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה בָהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְּבָנוֹן עַד הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר פְּרָת: דברים א ז
4. וְאִם לֹא קָרוֹב אָחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יְדַעְתּוֹ וְאָסַפְתּוֹ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְהָיָה עִמְּךָ עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ:
דברים כב ב
5. אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו בְּהִיוֹת לְאֵל יָדֶךָ לַעֲשׂוֹת: משלי ג כז

הגהות הב"ח

(א) גמ' בכנענים ובפריזים (שלפניהם) תז"מ וכ"ב ס"א אין זה: (ב) רש"י ד"ה וכן אתה וכו' וגבג ועמק הס"ד ואח"כ מה"ד נגב אלרן: (ג) תוס' ד"ה אין וכו' מיסרטיא וכפ' כל"ל ותיבת גרסינן נמחק: (ד) בא"ד העולם גרס' כל"ל ותיבת הכא נמחק:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ובלבד שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה (אבל לד הוא ברשתות ובמכמרות) תפ"מ:

רבינו חננאל (המשך)

יווני אלו יתדות הדרכין שאין טובלין ואמרינן עלה בתוספתא ואלו הן יתדות הדרכים אלו שמהלכין עליהן בימות הגשמים והן מתמעכין על הבגדים. והן כגון גימות מליאות מים (ושפתן) [ושפתי] הגומות נקראין יתדות כשהיו הדרכין כך יש לעוברין ושבין להסתלק ולהלך בצידי (ל)דרכין שהן קצות השדות הסמוכות לדרך. **והתועה בין הכרמים מפסג ועולה מפסג ויורד.** פיר' מפסק הכרמים והשדות למהלך בתוכה במקום שאין שם דרך ואף על פי שמפסיד המקום שמהלך בו. **אמר רב תנאים שהתנה יהושע אפילו בבבל נוהגין,** ושמואל אמ' אפילו בחוצה לארץ. ואקשינן, התועה בין הכרמים דאוריתא היא